

مسئولیت متن و شکل بدوش نویسنده مضمون میباشد، عقیده نویسنده لزوماً نظر افغان جرمن آنلاين نمی

۲۰۲۴ / ۰۹ / ۲۸

پښتو ژباړه: رحمت آریا

د پادشاه میلیندا

پوښتنې

۶۸ برخه

څلورم کتاب

درېیم څپرکی

[د دهرما تقدم]

لومړی : بناغلی ناگه سینا! هغه مبارک ویلي : " ای وستیها! په دې پوه شه دا دهما! ده په هغه هکله چې اوس ئې وینو او هغه څه چې په راتلونکي کې راځي، " په نړۍ کې افضله او احسنه^۲ ده. ^۳ خو له بلې خوا دلته بیا ستاسو د خلکو په

1 - Dhamma : په سانسکریت کې دهرما ویل شوی او پالي بڼه ئې دهما ده. په انګلیسي او فرانسوي ژبو کې د دهما یا دهرما د تعریف لپاره کوم ځانګړی معادل وییکی نه شته. دا وییکی په ویدي سرودونو کې هم راغلی دی. معنی ئې قانون، دود، وجایب، وظایف، حقوق، چارچلند، مناقب، طهارت او د ژوند کولو حق ویل شوی دی. دهرما د بهارت په پراخي لمني کې په هندوییزم، بودیزم، جنیزم او نورو کې ځانګړي فلسفي اصطلاح ده چې هره ډله ورڅخه جلا تعابیر لري. که په بودیزم کې ئې په لنډون معنی کرو نو د جهاني قانون او د بودا د لارښوونو د معنی اخیسته ورڅخه کېږي - ژباړونکی

2 - دا نقل قول له یوه ډېر مشهور شعر څخه په اخځ اخیستل شوی او د هغو ډلو لپاره ئې د ملي سرود ارزښت درلود چې د برهمنانو او اشرافو تر منځ د مذهب او د شعائري تفوق په نزاع کې بنسکېل ول او د اشرافو (کهاټیاگانو the Khattiyas) خوا ئې نیوله. او هماغسې چې هیله ئې کېږي دا اخځ په بودايي سوتا گانو کې په ندرت نه پیدا کېږي او ډېري وختونه دا خیره دوی د بودا له خولي وايي، دوی د هغو کهاټیاگانو په منځ کې تر ټولو ممتاز ول چې د پوځیانو په پرتلي لور او متعال ول. همدا سوتاگان وايي : " کهاټیا په نړۍ کې تر ټولو ممتاز دي، دوی هغه کسان دي چې د طبقاتي ټولنو په منځ کې د ودونو څارنه کوي (د ژباړونکي یادونه : د هغه مهال ټولنیز جوړښت د کست د ټولنیز جوړښت پر بنسټ وو، لکه د برهمني ټولنو جوړښت چې ټولنه په پینځو ډلو ویشل شوې وه، لکه روحانیون، کشتريا یا پوځیان، سوداګر، ورهنګر او سودرا یا سودر یا بیکاره کسان او دلته موخه همدا ده چې کهاټیاگان د همدغو پارکو یا طبقاتو تر منځ د ودونو څارنه کوي)، مګر د انسانانو او ارباب الانواعو د ټولو نژادونو په منځ کې لوړه پوهه لري او په عدل کې تر ټولو ممتاز دي. د بېلګې په توګې د همدغه نقل په هکله وګورئ : امبه ته سوتا Ambattha Sutta، په دیګه نیکایه Dîgha Nikâya او سومنګله ویلاسيني Sumaṅgala Vilâsini. دلته " په نړۍ کې له تر ټولو ممتاز څخه معنی دا ده چې " دوی د ټولو په منځ کې لومړیتوب لري" نه دا چې له اخلافي او معنوي اړخه ممتاز دي- لیکوال

3 - په دیګه نیکایه Dîgha Nikâya کې له اګه نه سوتا Aggañ Sutta څخه - لیکوال

د پاڼو شمیره: له 1 تر 5

افغان جرمن آنلاين په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de یادونه: دلیکني د لیکنيزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هیله من یو خپله لیکنه له رالیرلو مخکې په څیر و لولئ

باور هغه عادي متدين چې پر لوري طريقي باندې ئې گام ايښی، او په هر غم – خای کې ئې د بيا انبعاث شونتيا منتقي شوی، هغه چې بصيرت او نفساني سيرت تر لاسه کړی، او د حکمت په اسرارو بڼه پوه دی ان همداسې يو څوک دی د طريقت د هر غري مخي ته ان که مبتدي وي او تر اوسه ئې تشرف⁴ نه وي تر لاسه کړی د درنښت د علامت په توگي له خايه پورته او تعظيم دي وکړي. اوس نو که دهما تر ټولو افضله وي نو د سلوک قاعده صحيح نه ده او که هغه صحيح وي نو لومړی بيان لزوماً بايد غلط وي. دا هم يوه دوه استوي ستونزه ده چې ستاسو مخي ته ئې ږدم او تاسو ئې راته حل کړئ. [۱۶۲]

دويم: تاسو د سلوک په قاعدې کې ويل شوي اخونه په سمه توگه شرحه کړل او هغه څه مو ياد کړل چې هغه مبارک ويلي دي. خو ددغې قاعدې لپاره يو دليل دی او هغه دا دی: شل شخصي اوصاف دي چې د سمنه، سمننتوب، مرننتوب او دوه خارجي مظاهر⁵ دي چې له مخي ئې يو سمنه د سلام، درنښت، توقير او تحياتو ور گرځي. او دا مظاهر کوم دي؟ د ځاني – اعتدال او تحفظ عالي بڼه، د نفسي تملک⁶ اعلى ډول، عادل سلوک، آرام او چوپ حميده عادات⁷، پر خپل بيان او سلوک⁸ تفوق لرل، (پر خپلو حواسو⁹) غلبه، د اوږد مهاله کړاو گالل¹⁰، همدردی يا شفقت¹¹، د يوازيتوب يا خلوت

⁴ - زه ددې خبرې د تائيد لپاره کومه سرچينه نه شم وړاندې کولی خو له شک پرته دوني ويلی شم د خبرې تومنه او خټه له بوديزم سره په سمون او د پيښه که گانو له روح سره په مطابقت کې ده – ليکوال

⁵ - Liñgâni. See above, IV, 1, 61.

⁶ - Aggo niyamo. Hinati-kumburê takes agga in the sense of Arahatsip: 'Niwana dena pratipattiyen yukta bawa.' Niyama is a self-imposed vow.

⁷ - Vihâra, which the Sinhalese glosses by: 'Sansun iriyâpatha wiharanayen yukta bawa' ('because he continues in the practice of tranquil department.')

⁸ - Samyama. 'Kâya wâk samyamayen yukta bawa.'

⁹ - Samvaro. 'Indriya samvarayen yukta bawa.'

¹⁰ - Khanti, which the Sinhalese repeats.

¹¹ - سورک کم : Sorakkam. " ځکه چې هغه سهل الانقياده او مطبوع الکلام دی" سيمهالي متن وايي: "Suwaka kîkaru «bâwayen yukta bawa.»» دا يو مجرد نوم دی چې له (سورته surata) څخه جوړ شوی دی او په سانسکریت کې نه پېښېږي، خو ښاغلی بوټلینک روټ Böhtlingk-Roth د (سورتيا تر نامه) لاندې يو تائيدی لغت وړاندې کوي چې د بودايانو په ويوتپتي Vyutpatti کې راغلی دی. دا يو له هغو وييکو څخه دی چې د بودايانو د اخلاقي مباحثو په متنونو کې د نوي او لوري معنی د اوسنيو اصطلاحاتو پر ځای ږدي، د سانسکریت په ادبي متنونو کې سورته (د چې عاليه لذت په معنی دی) ډېر کارول شوی دی، خو په دې توپير چې په سانسکریت کې دا لغت له استثناء پرته د موهن او شهوت په ادراک او معنی کارول شوی دی. په دريمي گاتکه Gâtaka III, 442 باندې تفسير يوازی دا لغت تکراروي. هماغسې چې دلته راغلي هلته هم په ويوتپتي او دريمي انگوټري 3, 15, Anûguttara II, 15 کې دا لغت له کهانتي khanti سره يو ځای شوی دی. زما ژباړه د ښاغلي چايلدرز Childers په پل باندې ډل ږدي (چې هغه هم ښايي د ښاغلي بوټلینک روټ د ژباړې پر پل باندې ډل ايښی وي)؛ خو دلته د سيمهالي وييکو تشبيه ما ډېر شکمنوي چې په لرغونو بودايي متنونو کې د " عاليه لذت" په معنی دلالت وکړي. ليکوال

تمرین 12، له خلوت سره مینه 13، تأمل 14، تواضع او له غلط چلند څخه ویره 15، «دیني - ژ» شوق او لېوالتیا 16، د زړه له کومې 17، پر ځان باندې د فرامینو او احکامو پلي کول 18، (د متنونو تلاوت/ له یاده کول 19، « په دهما او وینه یا کې د راغلو حکمتونو په هکله» پوښتنه کول، په سیله گانو 20 او د «اخلاقیاتو په نورو قواعدو کې» خوښي او ابتهاج، له تعلقاتو څخه آزادي (د دنیوي شیانو له تعلقاتو څخه خلاصون)، د اوامرو پلي کول - او د ژپړی چپني اغوستل، او خریل. [۶۳]

د طریقت هر غړی د همدغو شیانو په پلي کولو ژوند کوي. په دغو ټولو باندې د زړه په نه تړلو، په ټولو (اوامرو او نواهیو کې - ژ) بشپړ اوسېدل، په ټولو کې په فاضل اوسېدلو، په ټولو کې نېک سیرته اوسېدل یو څوک د ارهت توب د شرایطو تر مقامه رسوي، تر دې کچې چې د زده کړې لپاره ورته نور څه نه پاتې کېږي؛ چې په دې سره په ټولو ځایونو کې د لور ځای پر لور درومي 21. له همدې کبله ده چې دی ځان د «طریقت د لارې لاروی - ژ» د مستحقینو «ارهیانو» په ډلې کې ویني؛ او عادي متدین چې مخکې له مخکې نې پر لورې طریقي باندې گام ایښی په ځان کې دننه په دې 22 ارزښت فکر کوي چې بهیکو ته درناوی وکړي او خپل درنښت ورڅرگند کړي، ان که دی لا تر اوسه دین ته لانه وی اوبښتی. دی ځکه دده درناوی کوي چې دی نې د هغو کسانو په ډلې کې ویني چې په دې کې د شرارت ټول اوروڼه مره شوي دي، دا ځکه چې دی احساس کوي چې دی نور په داسې یوې ټولني کې 23 نه دی چې دین ته اوبښتی عادي متدین فکر وکړي چې دی د احترام بنودلو ارزښت لري او خپل درنښت دې دین ته نا اوبښتي بهیکو ته وښيي. دا ځکه چې دی پوهېږي چې دی د اشرافي ورورولې له طریقت سره یو ځای شوی او په خپله په دې حالت کې نه دی چې دین ته عادي متدین دې احترام بنودل خپل حق وگني او دین ته د نااوبښتي بهیکو ته دې درنښت وښيي - ځکه چې دی په دې

12 - Ekatta-kariyâ='Ekalâwa hoesirîmen yukta bawa.'

13 - Ekattâbhirati.

14 - Patisallanam, not samâdhi. Kitekâgratâ says the Sinhalese.

15 - Hiri-otappam.

16 - Viriyam, 'the zeal of the fourfold effort (pradhâna) towards the making of Arahatsip,' is the Sinhalese gloss.

17 - Appamâdo, 'in the search for Arahatsip,' says Hinatikumburê.

18 - Sikkhâ-samâdanam. 'Learning them, investigating their meaning, love of the virtuous law laid down in them,' expands Htnati-kumburê.

19 - دلته په سیمهالي متن کې د ابهام یو ټکی دی. دلته سیمهالي متن بل څه نه لري مگر دا چې له خریلي سر څخه یادونه وکړي - لیکوال
20 - Sîlas سیله : په سانسکریت کې د " سلوکی انطباط"، " اخلاقیاتو"، " طهارت" او استقامت" او په بودیزم کې د " علم الاخلاق" په معنی ده - ژباړونکی

21 - Amrita mahâ avakâs a bhûmiyata says the Sinhalese (p. 205).

22 - Arahati : ما دلته هڅه وکړه چې پر لغاتو باندې د تقلید لویه وکړم - لیکوال

23- N' atthi me so samayo ti: E sâmagrî lâbhaya mata noetoyi sitâ

د پانو شمیره: له 3 تر 5

افغان جرمن آنلاین په درنښت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de یادونه: دلینې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هبله من یو خپله لیکنه له رایرلو مخکې په خیر و لولئ

پوهېږي چې دی د پاتي موکمه²⁴ تلاوت ته غور نیسي حال دا چې دی ئې په خپله نه شي کولی - ځکه دی پوهېږي چې دی دین ته نوي کسان منلی شي او د سوېمن لارښوونې غځولی شي حال دا چې دی ئې په خپله د کولو وړتیا نه لري. ځکه دی پوهېږي چې بی شمېره اوامر او احکام پلي کوي او دی ئې څارنه نه شي کولی - ځکه دی پوهېږي چې دی د سمنه توب ظاهري مظاهر اغوندي او د بودا موخې پلي کوي حال دا چې دی پخپله لا تر اوسه ورڅخه لېږي دی. ځکه دی پوهېږي سره له دې چې ده خپل ویشتان او رېږه ئې له لاسه ورکړي، ځان نه غوروي او ګانه نه اغوندي او په عین حال کې د عدل او انصاف په عطر وپوښل شوی، حال دا چې دی په خپله په جواهر او قیمتي مرغلرو روږدي دی. دا چې عادي متدین فکر کوي چې ددرنښت ښودلو حق لري او دین ته و نا اوبنتي بهیګو ته درناوی وښيي²⁵.

درييم: گرانه پاچا! او بله دا چې دی نه یوازې په دې پوهېږي چې د سمنه د جوړولو لپاره دا ټول شخصي خاصیت او دوه ظاهري مظاهر په بهیګو کې موندل کېږي بلکه دی ئې پلي کوي او نور کسان په کې روزي او دین ته اوبنتي نوی عادي متدین په دې پوهېږي چې دی په دې عرف کې برخه²⁶ نه لري او ددین په دغو التزاماتو کې فکري کوي چې احترام کول صحیح دي او دین ته د نا اوبنتي بهیګو درناوی کوي. [۱۶۴] گرانه پاچا دا لکه سلطنتي شهزادګي ته ورته ده چې د برهمن تر پېښو لاندې د کورنۍ د ملام²⁷ په توګې لومړی خپلې پوهې ته په زده کړو پراختیا ورکوي، او ده ته د کهاتیا دندې وړښودل کېږي او کله چې دده د سلطنت وار راسپړي نو ځکه د خپل استاد درنښت کوي چې ده ته ئې زده کړه ورکړي او د کورنۍ عرف ئې پلي کړی دی، نو له دې کبله دین ته اوبنتي بهیګو ته ښایي چې درنښت وښودل شي او دی دې هم په خپل وار خپل درناوی دین ته د نا اوبنتي بهیګو ته وښيي.

څلورم: گرانه پاچا! او بله دا چې ښایي د بهیګوګانو د حالت ستروالی او بی جوړې ویاړ تاسو په دې حقیقت پوهوي - که یو عادي متدین یا ددین یو حواري چې د طریقت عالي لارې ته ننوتلی نو د ارهت توب تفهیم باید تر لاسه کړي، په دې حالت کې ده ته دوی پاپلې په لاس ورځي او له دغو دواړو پایلو پورته بل څه نه سته - دی باید یا په هماغه ورځ ورژېږي او یا دې پر ځان د بهیګو شرط ومني. گرانه پاچا! د ثابت پاتي کېدلو لپاره تر ټولو معظمه او پرتمینه لار د لاس اخیستنې حالت دی - زما د خبرې موخه دا ده چې په دې حالت کې باید د قانون د لارې غږیتوب تر لاسه کړي (دین ته دې واورې)!

ښاغلی ناګه سینا! ستاسو په پیاوړې پوهې او حکمت سره دا پېچلې ستونزه حل شوه. که تاسو نه واست بل چا دا ستونزه نه شوه حل کولی.

²⁴ - Pātīmokkha

²⁵ - د ژباړونکي یادونه: دغه پاراګراف د انګریزي متن له ۲۸۸ پاڼې سره سمون خوري، همداسې په انګریزي کې مغلک او پېچلی ژباړل شوی او زه ددې برخې په پښتو ژباړې داده نه يم، سره له دې دادمښتوب مې هماغسې وژباړه چې په انګریزي متن کې وو.

²⁶ - Āgamo, which the Sinhalese repeats.

²⁷ - Purohita, which the Sinhalese repeats.

[په دې سره د دهما د تقدم معضله پای مومي]

نور بیا

[د و عظ اضرار]

یادونه: قدرمنو لوستونکو! دا هم د بناعلی رحمت آریا د آرشیف: [لینک](#)

د پانو شمیره: له 5 تر 5

افغان جرمن آنلاین په درنیت تاسو همکارۍ ته رابولي. په دغه پته له مور سره اړیکه ټینګه کړئ maqalat@afghan-german.de
یادونه: دلینې د لیکنیزې بڼې پازوالي د لیکوال په غاړه ده، هبله من یو خپله لیکنه له رالیرو لو مخکې په خیر و لولئ